

Letošního roku si připomínáme 1140 let ode dne, kdy v roce 885 v zemi Moravanů zemřel tehdejší arcibiskup Metoděj. Později byl prohlášen za svatého a jeho činy mají odkaz do dnešní doby.

„Na rukou kněží pak zesnul 6. dne měsíce dubna v 3. indikci roku 6393 od stvoření světa a učedníci připravivše jej k pohřbu a vzdavše mu pocty hodné jeho důstojenství, sloužili církevní službu (Boží) latinsky, řecky a slovansky a uložili jej ve sborovém chrámě.“

Tato slova jsou zaznamenána v písemném prameni nazvaném „Proložní život Konstantinův a Metodějův“. Jedná se o krátké (pochvalné) znění jejich životů, které bylo sepsáno s ohledem na informace v textu buď ještě roku 885 nebo krátce poté, v době vrcholení církevních sporů na Moravě. To se týkalo Metodějových žáků a příznivců liturgie ve staroslověnštině, zejména Gorazda, kterého biskup doporučil za svého nástupce, Klimenta a stovek dalších. Původní písemnosti se nám již nedochovaly, proto texty existují v opisech až ze 13. a 14. století. Podobně vypovídá se shodným letopočtem jiný pramen „Život Metodějův“.

Metoděj zemřel ve věku přibližně 70 let a při letošní vzpomínce na jeho odchod bychom měli vzpomenout na jeho výjimečný život. Pocházel z bohaté a vlivné rodiny, čímž se mu sice otevíraly mnohé možnosti, ale jen svojí zásluhou se proslavil už v pouhých 20 letech jako voják v armádě, kdy byl na bitevním poli srovnáván se Samsonem (pro jeho sílu) a Joshuou (pro jeho odhodlání). Odtud, věřme, pocházela i jeho pozdější životní síla, prokázaná i při tvrdém věznění ve Franské říši... I když jako dospělý působil ve službě Byzantské říše jako právník a diplomat, přesto se později dal na jinou dráhu – službu Bohu – jako teolog, mnich a nakonec biskup. Nadáním a pílí se stal jedním z nejvýznamnějších evropských učenců 9. století.

Vyobrazení Svatého Metoděje na novodobé pravoslavné ikoně z 18.-19. století, Rusko.

Víme o jeho diplomatických cestách kupříkladu k Chazarům na Krym nebo je známý slavný příchod bratří „věrozvěstů“ s doprovodem k mojmírovskému panovníkovi Rostislavovi na Moravu roku 863 od byzantského císaře Michala III. Podobně o dalších Metodějových návratech na území Mojmirů, Panonie a dalších oblastí. Známe také okolnosti úspěšných obhajob slovanské liturgie - ať přímo u papežů v Římě nebo ve Francké říši při uvěznění Metoděje či v zemi Moravanů proti kněžím, kteří striktně trvali na odlišné latinské liturgii. Metodějův život byl velmi bohatý a ovlivnil mnohé národy na staletí dopředu.

Svatý Metoděj na fresce z 11. stol. (výřez z malby postav Sedmipočetníků).

Protože si letos připomínáme u Metoděje jeho úmrtí, citujeme dobová slova k pohřbu: *“... Leží pak ve velkém chrámu moravském po levé straně ve stěně za oltářem svaté bohorodičky, vloživ duši do rukou Božích a přijav království nebeské...”*

Tato informace nedává spát badatelům, laickým nadšencům i věřícím. Je otázkou, zda může být jeho původní hrob vůbec někdy nalezen. S jistotou totiž nevíme, kterým místem byl myšlen onen velký (největší) chrám tehdejší Moravy. A podle současného stavu výzkumů je možných několik míst na moravských hradištích, ovšem na žádném z nich nejsou prokazatelné stopy hrobu.

S odstupem 1140 let dnes můžeme říct, že nejen Metodějova smrt, ale zejména jeho život, činy a práce i jeho bratra Konstantina (později s mnišským jménem Cyril) zůstávají významnými událostmi pro území Moravanů v 9. století i poté. Později díky panování císaře Karla IV. nastalo v zemích Koruny české připomenutí církevního slovanského období, které vedlo po dalších staletích k obnovení cyrilometodějské tradice. Oba jsou nyní hlavními patrony Moravy, krajiny uprostřed evropského kontinentu.

Bratři „věrozvěsti“, kteří spolu s některými dalšími Metodějovými žáky tvořili skupinu tzv. „Sedmipočetníků“, jsou stále oslavováni i v dalších slovanských zemích v řeckokatolické a v pravoslavné církvi a jsou dokonce jedni ze spolupatronů současné Evropy.

Část zápisu o pohřbu v tehdy používaném písmu hlaholici:

ГОСПОДИ СЪ МИРОМЪ. ЛЕЖИТЬ ЖЕ ВЪ ВЕЛИЦАИ
ЦРЬКВИ МОРАВЪСТѢИ Ѡ ЛѢВЖИА СТРАНѢ ВЪ
СТѢНѢ ЗА ѠЛТАРЕМЪ СВАТЫЖ БОГОРОДИЦѢ.

Vybrané prameny a literatura:

- Bartoňková Dagmar, Večerka Radoslav (eds.): Prameny k dějinám Velké Moravy II. Magnae Moraviae fontes historici II, Praha 2010, str. 139-140, 142-143.
- Lubomír Havlík: Kronika o Velké Moravě. Jota, Brno 2013, s. 238-252.
- Suchánek, Drahomír - Drška, Václav: Církevní dějiny. Antika a středověk. Praha 2019, str. 142-145, 242.

Příloha:

Hlaholice k přečtení části textu v posledním obrázku výše.

HLAHOLICE

𐌀	𐌁	𐌂	𐌃	𐌄		
A	B	V	G	D		
𐌆	𐌇	𐌈	𐌉	𐌊	𐌋	𐌌
JE	Ž	DZ	Z	I	J	I
𐌎	𐌏	𐌐	𐌑	𐌒	𐌓	𐌔
G	K	L	M	N	O	P
𐌖	𐌗	𐌘	𐌙	𐌚	𐌛	𐌜
R	S	T	Y	F	F	CH
𐌞	𐌟	𐌠	𐌡	𐌢	𐌣	𐌤
O	K	C	É	Š	jer	jer
𐌦	𐌧	𐌨	𐌩	𐌪		
E	CH	JO	JU	N		